

Thomas Kaplan : "Schoonheid zal de wereld redden"

Thomas Kaplan bij Portret van een jonge vrouw, Rembrandt 1633, Olieverf op paneel, 62,4 x 50,4 cm.

Thomas Kaplan en zijn vrouw Daphne Recanti stichtten de Leiden Collection. Met 220 stukken is dit wereldwijd de grootste privécollectie van Nederlandse kunstwerken uit voornamelijk de 17e eeuw. Van deze kunstwerken toont H'ART Museum er 75 ter ere van de 750e verjaardag van Amsterdam. Deze zijn te zien tot en met 24 augustus 2025.

Wandelend langs de Amstel kom ik bij museum H'ART. Ik herinner me nog de opening van het Nederland-Ruslandjaar 2013 door president Poetin en koningin Beatrix. H'ART heette toen nog Hermitage.

Timmermans wees op Peter de Grote. Deze Russische tsaar wilde van zijn nieuw te bouwen hoofdstad Sint Petersburg een tweede Amsterdam. Door deze diepe en fundamentele band tussen Nederland en Rusland leek deze onverbreekbaar. Inmiddels is de vrede wereldwijd ver te zoeken. Hoe kan dit ooit goed komen?

De visie van Thomas Kaplan

"Schoonheid zal de wereld redden." Dat stelt Thomas Kaplan in de bij de expositie behorende catalogus. Daarbij wijst hij als een apostel van deze meesterschilder vooral op zijn kracht. Volgens Kaplan staat Rembrandt voor schoonheid en waarheid plus goedheid. *"Bij het verpletteren van waarheid en goed kan schoonheid wellicht het werk van alle drie vervullen. En die Schoonheid vinden we bij Rembrandt."*

Thomas Kaplan bij portret van Anthonie Coopal, Rembrandt, 1635, Olieverf op Braziliaans kastanje hout, 83,5 x 67,6 cm.

Thomas Kaplan over het repareren van de wereld

Niet iedereen laat zich raken door Rembrandt (Leiden, 15 juli 1606 – Amsterdam, 4 oktober 1669) en andere Hollandse Meesters uit de 17^e eeuw. Op zichzelf kunnen ze daarom de wereld niet redden. Ook niet een enkele stad zoals het 750-jarige Amsterdam

"De pracht van een kunstenaar kan de wereld niet redden. Wel kan een grote kunstenaar zoals Rembrandt misschien een cruciale rol spelen bij het repareren van de wereld. Wij Joden noemen dat tikkum olam", nuanceert Thomas Kaplan.

Thomas Kaplan over Amsterdam

Kaplan nam mij en anderen mee naar zijn 75 voor de expositie uitgeleende werken van "The Leiden Collection." behorende schilderijen. *"Ik beschouw het als een enorm voorrecht om dit te kunnen delen met het moederschip Amsterdam.*

Amsterdam is immers de plaats waar Rembrandt woonde en werkte. Deze stad is vooral ook een trotse stad. Dynamisch en consequent met als drijvende krachten innovatie en creativiteit.

Thomas Kaplan bij tronie van een meisje, Rembrandt ca 1645, olieverf op paneel, 20,8 x 17,4 cm.

Mokum

Amsterdam en de Republiek der Nederlanden stonden bekend om haar tolerantie. Daarbij mochten alleen Calvinisten hun geloof openlijk belijden. Verder mocht iedereen zijn eigen geloof aanhangen. Er heerste gewetensvrijheid.

Joden noemden Amsterdam liefkozend Mokum. Dat betekent "mijn plaats". Anders dan in andere steden binnen Europa leefden ze hier niet gedwongen in getto's. Vandaar dat Joden massaal naar Amsterdam stroomden. Veel van hun gezichten zag ik tijdens de expositie op door Rembrandt geschilderde "tronies".

Sociale en politieke zaken

Thomas Kaplan stond vooral stil bij het schilderij van Minerva (1638). Dit schilderde Rembrandt in opdracht van een van de Amsterdamse regenten. Evenals Kaplan vertrouwden zij op de positieve invloed van kunst op de menselijke geest.

"De regenten geloofden dat een vredige omgeving gunstig was voor de internationale handel. En dus voor de welvaart van Amsterdam," schrijft Arthur K.Wheelock jr. in de bij de expositie behorende catalogus.

Minerva in haar studeerkamer, Rembrandt, olieverf op doek. 1635. 138 x 116 cm, The Leiden Collection

1635

Juist in 1635 was een vredige omgeving van het allergrootste belang. In 1635 besloot de Staten-Generaal om het land aan te laten sluiten bij Frankrijk. In de strijd tegen Spanje zouden ze dan samen de zuidelijke Nederlanden aanvallen.

Dat leidde tot fel verzet van de Amsterdamse regenten. Een dergelijke invasie zou kunnen leiden tot heropening van de Schelde. Dat zou ten koste gaan van Amsterdams positie als belangrijke havenplaats.

Rembrandt schilderde Minerva niet als godin van oorlog en vrede. Hij beeldde haar af als godin van kunst en wijsheid. Daarmee wees hij erop dat vreedzame geleerde bezigheden veel belangrijker waren dan wapens.

Wijsheid in de 17^e eeuw

Volgens de theoloog en filosoof Jan Amos Comenius (1592-1670) vormde kennis de sleutel naar wereldvrede. In de Kalverstraat zag je de een na de andere boekwinkel. Ook lieten velen bibliotheken bouwen. Dat alles wees op het brede culturele belang van lezen en schrijven. Uiteindelijk leidde dat tot de bijnaam "Republiek der Letteren."

"Minerva behoort tot mijn kostbaarste stukken", vertelde Thomas Kaplan. Zoals bij elke portret van Rembrandt valt mij ook hier de levendigheid op. Je leest als het ware de emotie van het gezicht af. Rembrandt bereikte dit met losse en vlotte penseelstreken. Ook schilderde hij nat op nat.

Oude vrouw met gevouwen handen, Rembrandt van Rijn, 1660, olieverf op doek, 77,5 x 64,8 cm. The Leiden Collection

Innerlijk leven en de schoonheid van de ouderdom

Aan het eind van zijn rondleiding komt Thomas Kaplan bij zijn meest geliefde schilderij. Dat is "Oude vrouw met gevouwen handen" van Rembrandt. "Haar grote neus en forse kin wijzen op een sterk karakter. Vanonder haar gefronste wenkbrauwen staren haar diep ingevallen ogen star in de verte.

"Door haar zo af te beelden toonde Rembrandt haar innerlijk leven" vertelde Kaplan. *Steeds*

benadrukte Rembrandt in zijn werken het innerlijk leven. "Daarmee werd Rembrandt de eerste schilder die de menselijke ziel wist te raken De door hem gemaakte schilderijen kunnen een heilzame werking hebben op de wereld van nu."

Over de moraliserende invloed van historiestukken

Deze visie van Thomas Kaplan werd in 17^e eeuw breed gedeeld. Zo schreef Karel van Mander in zijn Schilder- boeck (1604) over de moraliserende invloed van historiestukken. Deze noemde hij het meest verheven en prestigieuze genre binnen de schilderkunst. Je zag deze niet alleen in openbare gebouwen maar ook in particuliere woningen. De verhalen dienden als voorbeeld om na te streven. Ook wezen ze op het vermijden van negatieve invloeden op het menselijk gedrag.

Jan Lievens, de kaartspelers, ca 1625, olieverf op doek, 97,5 x 105,4 cm. The Leiden Collection

17^e eeuw, een eeuw vol conflicten

Desondanks was de 17^e eeuw een eeuw vol conflicten. Vrijwel voortdurend zag je bijna overal soldaten. Eerst was er de 80-jarige oorlog met Spanje (1568-1648). Tijdens het 12 jarig (1609-1621) bestand veroorzaakte het conflict tussen remonstranten en contraremonstranten bijna een burgeroorlog.

De soldaten waren vooral buitenlandse huurlingen. Tijdens de rondleiding van Kaplan zag ik

hen op een doek van Jan Lievens. Deze rivaal van Rembrandt kreeg samen met hem les van Pieter Lastman in zijn atelier. Op het doek zie je Lievens met in zijn hand een pijp.

Rivaliteit en meer

Rivaliteit tussen mensen zal er altijd zijn. Evenals conflicten en oorlogen. Ik denk aan de zandloper in het werk "De geleerde scherpt zijn ganzenveer" (ca 1632-1635) van Gerard Dou. Ik zag het in het thema over het intellectuele leven.

Met deze zandloper wijst Gerard Dou op de kortstondig- en vluchtigheid van het menselijk bestaan. Zoals hij dat ook deed met een doodshoofd in een ander getoond werk.

We zijn net grassprietjes. 's Ochtends komen we op en 's avonds verwelken we alweer (psalm 103:8). Laten we ons daarom liever richten op genieten van al het mooie in ons leven. Wanneer we dat allemaal doen dan zal schoonheid de wereld redden. Door mensen te laten genieten wil Thomas Kaplan de eenheid en tolerantie in de wereld bevorderen.

H'ART Museum, expositie van Rembrandt tot Vermeer, foto: Ad Hagendoorn, te zien tot 25 augustus 2025

Links naar de items van deze blogpost over Thomas Kaplan

- [De expositie Van Rembrandt tot Vermeer](#) geeft een levendig beeld van alle facetten van het dagelijkse bestaan in de 17^e eeuw. Ze is te zien t/m 24 augustus 2025.
- Thomas Kaplan en zijn vrouw Daphne stichtten in 2003 de '[The 'Leiden Collection](#).' Dat is een uitleenbibliotheek met als missie het wereldwijd bouwen van bruggen.

- In 2017 bezocht ik in de Hermitage (nu H'ART Museum) de expositie: [Hollandse meesters als oogappels van Russische tsaren.](#)

Wist je dat?

Wist je dat The Leiden Collection ook wijst op de vitale band tussen schilderkunst en de natuur? Zoals Rembrandt al sprak "Kies slechts één meester: de natuur." Zelf koestert Kaplan zijn leven lang al een passie voor katten. Dat leidde in 2006 tot het oprichten van [Panthera](#). Dat is een stichting voor het wereldwijd beschermen van katachtigen.

Met mijn blog "Verder op Weg" bied ik een podium aan personen en bijeenkomsten die het leven mooier maken. Dit door bij te dragen aan meer verbinden, bezinnen, genieten. Ik doe dit Pro Deo en laat geen advertenties plaatsen. Abonnementen zijn gratis. Sinds april 2014 publiceer ik elke donderdag.

VERDER OP WEG	April 17, 2025	N/A
Thomas Kaplan: ‘Beauty will save the world’		
Thomas Kaplan and his wife Daphne Recanti [<i>sic</i>: Recanati] founded the Leiden Collection. With 220 pieces, this is the largest private collection worldwide of Dutch artworks, primarily from the 17th century. Of these works of art, H’ART Museum is displaying 75 in honor of Amsterdam’s 750th anniversary. These are on display until August 24, 2025. Walking along the Amstel, I arrive at the H’ART museum. I remember the opening of the 2013 Netherlands-Russia year by President Putin and Queen Beatrix. At the time, H’ART was still called Hermitage. Timermans pointed to Peter the Grote. This Russian tsar wanted his newly built capital, St. Petersburg, to become a second Amsterdam. This deep and fundamental connection between the Netherlands and Russia made it seem unbreakable. These days, peace is hard to find worldwide. How can this ever be achieved? Thomas Kaplan’s vision <i>‘Beauty will save the world.’</i> Thomas Kaplan states this in the catalog accompanying the exhibition. Thereby, as an apostle of this master painter, he refers mainly to his strength. According to Kaplan, Rembrandt stands for beauty and truth as well as goodness. <i>“When truth and goodness are crushed, perhaps beauty alone can carry the weight of all three. And we find that Beauty with Rembrandt.”</i> Thomas Kaplan on repairing the world Not everyone is moved by Rembrandt (Leiden, July 15, 1606 – Amsterdam, October 4, 1669) and other Dutch Masters of the 17th century. Therefore, they alone cannot save the world. Not even a single city such as 750-year-old Amsterdam <i>“An artist’s splendor cannot save the world. However, a great artist such as Rembrandt might play a crucial role in repairing the world. We Jews call that Tikkum olam”,</i> adds Thomas Kaplan. Thomas Kaplan on Amsterdam Kaplan took me and others to his 75 works belonging to “The Leiden Collection”, that were loaned for the exhibition. <i>“I consider it a huge privilege to be able to share this with Amsterdam as the mothership.</i> <i>After all, Amsterdam is the place where Rembrandt lived and worked. This city is especially a proud city. Dynamic and consistent with innovation and creativity as the driving forces.</i>		

Mokum

Amsterdam and the Republic of the Netherlands were known for their tolerance. Thereby, only Calvinists were allowed to publicly practice their faith. Furthermore, everyone was allowed to adhere to their own faith. There was freedom of conscience.

Jews lovingly called Amsterdam Mokum. That means “my place”. Unlike other cities in Europe, they were not forced to live in ghettos here. That is why Jews poured into Amsterdam in droves. I saw many of their faces during the exhibition on the “tronies” painted by Rembrandt.

Social and political affairs

Thomas Kaplan especially focused on the Minerva painting (1638). Rembrandt painted this on behalf of one of the Amsterdam regents. Like Kaplan, they relied on the positive influence of art on the human mind.

“The regents believed that a peaceful environment was beneficial to international trade. And thus for Amsterdam’s prosperity,” Arthur K. Wheelock, Jr. writes in the catalog accompanying the exhibition.

1635

It was precisely in 1635 that a peaceful environment was of paramount importance. In 1635, the States General decided to have the country join France. In the fight against Spain, they would then attack the southern Netherlands together.

This led to strong resistance from the Amsterdam regents. Such an invasion could lead to the reopening of the Scheldt river. This would be at the expense of Amsterdam’s position as an important port city.

Rembrandt did not paint Minerva as the goddess of war and peace. He depicted her as the goddess of art and wisdom. In doing so, he pointed out that peaceful scholarly activities were much more important than weapons.

Wisdom in the 17th century

According to the theologist and philosopher Jan Amos Comenius (1592-1670), knowledge was the key to world peace. In Kalverstraat you saw one bookstore after the other. Many people also had libraries built. All of this pointed to the broad cultural importance of reading and writing. Ultimately, that led to the nickname “Republic of Letters”.

“Minerva is one of my most precious pieces”, Thomas Kaplan said. As with any portrait by Rembrandt, here too I noticed the vibrancy. One can read the emotions from the faces, as it were. Rembrandt achieved this with loose and smooth brush strokes. He also painted wet on wet.

Inner life and the beauty of old age

At the end of his tour, Thomas Kaplan arrives at his most beloved painting. That is “Old Woman with Folded Hands [*Oude vrouw met gevouwen handen*]” by Rembrandt. “Her large nose and substantial chin indicate a strong character. From below her raised eyebrows, her deeply sunken eyes stare into space.

By depicting her in this way, Rembrandt showed her inner life,” Kaplan said. In his work, Rembrandt always emphasized inner life. “This made Rembrandt the first painter to touch the human soul. The paintings he made can have a beneficial effect on the world of today.”

About the moralizing influence of historical pieces

This vision of Thomas Kaplan was shared broadly in the 17th century. For example, Karel van Mander wrote in his Painting Book [*Schilder-boeck*] (1604) about the moralizing influence of historical pieces. He called it the most elevated and prestigious genre in painting.

One not only saw this in public buildings but also in private homes. The stories served as an example to pursue. They also emphasized the importance of avoiding negative influences on human behavior.

17th century, a century of conflicts

Nevertheless, the 17th century was a century of conflicts. Almost all the time, soldiers were seen almost everywhere. First there was the 80-year war with Spain (1568-1648). During the Twelve Years’ Truce (1609–1621), the conflict between the Remonstrants and the Counter-Remonstrants nearly led to civil war.

The soldiers were mainly foreign mercenaries. During the Kaplan tour, I saw them on a canvas by Jan Lievens. This rival of Rembrandt studied alongside him in Pieter Lastman’s studio. In the painting you see Lievens with a pipe in his hand.

Rivalry and more

There will always be rivalry between people. As well as conflicts and wars. I think of the hourglass in Gerard Dou’s painting “The Scholar Sharpening His Quill [*De geleerde scherpt zijn ganzenveer*]” (c. 1632–1635). I saw it in the section on intellectual life.

With this hourglass, Gerard Dou points out the brevity and volatility of human existence. As he did with a skull in another work shown.

We are like blades of grass. In the morning, we rise and in the evening, we are already wilting (Psalm 103:8). Let us therefore instead focus on enjoying all the beauty in our lives.

When we all do that, beauty will save the world. By allowing people to enjoy art, Thomas Kaplan aims to promote unity and tolerance in the world.

Links to the items from this blog post about Thomas Kaplan

- [The exhibition From Rembrandt to Vermeer](#) provides a vivid picture of all facets of daily

life in the 17th century. It will be on display until August 24, 2025.

- Thomas Kaplan and his wife Daphne founded “The Leiden Collection“ in 2003. This is a lending library with the mission of building bridges worldwide.
- In 2017, I visited the exhibition at the Hermitage (now H’ART Museum): Dutch Masters from the Hermitage; the Apples of the Russian Czars’ Eyes. [Hollandse Meesters uit de Hermitage. Oogappels van de tsaren]

Did you know?

Did you know that The Leiden Collection also points to the vital connection between painting and nature? As Rembrandt already said, “Choose only one master: nature.” Kaplan has been passionate about cats his whole life. This led to the establishment of Panthera in 2006. This is a foundation for the protection of felines worldwide.